

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Huishoudelijk afval

Over sommige onderwerpen kunnen de discussies hoog oplopen: verkeer, parkeren, hondenpoep. Het zijn vraagstukken waar iedereen verstand van heeft. Hoe we omgaan met ons afval is ook zo'n onderwerp. In gesprekken met burgers bent u er als raadslid ongetwijfeld wel eens (of vaak) op aangesproken. Op het zwerfafval op straat, de inzameling van plastic, het systeem van betalen. Afvalbeleid is een praktisch, maar tegelijkertijd ook een echt politiek onderwerp. Er valt veel te kiezen: inzamelsystemen, milieu-ambities en serviceniveau. In deze raadgever zetten we een aantal van die keuzes op een rij.

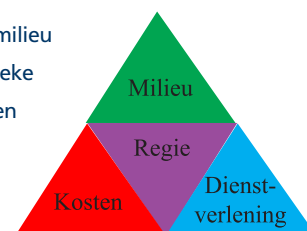
Milieu vind ik belangrijk, maar wat doe ik op mijn bovenwoning met vijf grote volle zakken plastic afval? Kan de gemeente dat niet vaker ophalen?

Wettelijke taak

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om huishoudelijk afval (gescheiden) in te zamelen. In het Landelijk Afvalbeheer Plan is vastgelegd dat in 2015 65% van het huishoudelijk afval moet worden gescheiden. Gemeenten zijn verplicht om zo goed mogelijk te regelen dat er zo min mogelijk restafval is.

De Afvaldriehoek

De afvaldriehoek toont in één oogopslag de aspecten van het afvalbeleid: dienstverlening, milieu en kosten. De gemeente voert op al die aspecten regie. Hoe, dat is de uitkomst van de politieke keuzes die de gemeenteraad maakt in het afvalbeleidsplan. Zo ontstaat een evenwicht tussen wensen van burgers, financiële middelen en milieurendement. De gemeenteraad moet ook kiezen of de gemeente het of de gemeente het gemeentelijk afvalbeheer zelf uitvoert, de uitvoering samen met andere gemeenten doet of de uitvoering uitbesteedt.

De afvalstoffenheffing

De gemeente mag de kosten voor de inzameling van huishoudelijk afval dekken via de afvalstoffenheffing. Ook een deel

van de kosten voor andere activiteiten zoals het reinigen van de openbare ruimte mag, voor zover deze betrekking hebben op huishoudelijk afval, worden verrekend via de afvalstoffenheffing. De eerste(hoofd)keuze die de gemeenteraad moet maken is over de benadering. Past de gemeente haar ambitie voor de milieuambities en de dienstverlening aan, aan de hoogte van de afvalstoffenbegroting? Of vloeit de hoogte van de heffing voort uit het ambitieniveau? Daarnaast moet de gemeenteraad keuzes maken over de verdeling van de kosten over de huishoudens. Wilt u uitgaan van solidariteit, waarbij de kosten gelijkmatig over de huishoudens worden verdeeld? Of kiest u voor 'de vervuiler betaalt'? Daarbij betalen huishoudens die minder afval aanbieden minder dan anderen die meer of vaker afval aanbieden. In ambtelijk-bestuurlijk jargon: diftar (oftewel gedifferentieerde tarieven). Binnen het solidariteitsprincipe kunt u onderscheid maken tussen één- en meerpersoonshuishoudens of een extra tarief in rekening brengen voor meer of grotere containers dan wat standaard wordt aangeboden. Bij het principe van de vervuiler betaalt, kunt u ervoor kiezen dat inwoners slechts betalen voor de hoeveelheid restafval die zij aanleveren. Maar er worden ook experimenten uitgevoerd waarbij gemeenten de burgers een vergoeding gaven voor gescheiden aangeleverde grondstoffen.

Keuzes voor het inzamelen

In het licht van de milieuambities, de financiële randvoorwaarden en de wensen van burgers heeft u als raadslid ook invloed op het systeem van inzamelen. Welk afval wordt bij de inwoners thuis opgehaald? Wat moeten mensen zelf wegbrengen naar de milieustraat of naar de gemeentewerf? Sinds het gescheiden inzamelen is begonnen, is een aantal gemeenten bijvoorbeeld begonnen met 'omgekeerd inzamelen'. De eenvoudig te scheiden materialen zoals organisch afval, plastic en papier worden aan huis ingezameld, maar het restafval brengen bewoners zelf naar de (ondergrondse) verzamelcontainer.

Tip!

U kunt een overzicht van de inzamelresultaten van papier, glas en kunstafval per gemeente bekijken op de site van het CBS: <http://afvalmonitor.databank.nl>. Verder bieden de benchmarks van de NVRD en RWS-leefomgeving ook interessante informatie. Zie www.nvrd.nl. Op deze site zijn ook een aantal factsheets van vernieuwende inzamelmethoden te vinden.

Regie en samenwerken

Bij 80% van de Nederlandse huishoudens wordt de inzameling van huishoudelijk afval uitgevoerd door een publiek bedrijf (eigen gemeentelijke dienst, overheids-NV of gemeenschappelijke regeling). In iets minder dan éénderde van de gemeenten is de inzameling uitbesteed aan een marktpartij. Ook wanneer de inzameling niet zelf wordt uitgevoerd, blijft de gemeente verantwoordelijk voor het beleid. U kunt als raadslid bijvoorbeeld vragen om een monitoringplan zodat u inzicht krijgt in de resultaten van de marktpartij. Als u zich als (nieuw) raadslid wilt verdiepen in het afvalbeleid, kunt u het college vragen naar de contracten en dienstverleningsovereenkomsten met de marktpartijen. Sluiten de overeenkomsten nog aan bij de ambities? Hoe verhouden de kosten zich bijvoorbeeld tot de kosten elders?

Belangrijk beslismoment

Gemeenten zijn al verantwoordelijk voor de inzameling van kunststof verpakkingsafval. Vanaf 2015 worden ze dat ook voor de sortering en eventueel het vermarkten van kunststofafval.

Zwerfafval

Het verpakkende bedrijfsleven keert in totaal jaarlijks € 20 miljoen uit aan gemeenten voor de extra aanpak van zwerfafval. Het geld wordt uitgekeerd naar rato van het aantal inwoners, dit komt neer op ongeveer € 1,19 per inwoner. Het geld kan bijvoorbeeld worden besteed aan gedragsbeïnvloeding, het belonen van participatie, (slimmere) voorzieningen of middelen, beheer, investeringen of deelname aan het kenniscentrum Gemeente Schoon. Gemeenten moeten in een jaarplan aangeven hoe ze het geld willen besteden en dit indienen bij Nedvang. Het is mogelijk hier als raadslid eens naar te vragen.

Meer weten?

Kijk voor meer informatie eens op www.vng.nl > onderwerpenindex > afval. U vindt daar bijvoorbeeld praktijkvoorbeelden over de aanpak in andere gemeenten. Op www.nedvang.nl vindt u informatie over het inzamelen en hergebruiken van verpakkingen. Nedvang coördineert en stimuleert dit in opdracht van het verpakkende bedrijfsleven. De adviseurs van Nedvang kennen de cijfers van uw gemeente en denken graag mee over een meer efficiënte of nieuwe aanpak. Tot slot is de site van de NVRD interessant www.nvrd.nl. hier vindt u veel informatie over de gemeentelijke uitvoeringspraktijk.